

Брюксел, 24.1.2017 г.
COM(2017) 30 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Укрепване на правата на гражданите в Съюз на демократична промяна

Доклад за гражданството на ЕС, 2017 г.

Съдържание

1.	Въведение	3
2.	Популяризиране на правата, произтичащи от гражданството на ЕС, и на общите ценности на ЕС	4
2.1.	Улесняване на гражданите в тяхното желание да познават своите права в ЕС...	4
2.2.	Укрепване на общите европейски ценности	6
3.	Насърчаване и засилване на участието на гражданите в демократичния живот на ЕС.....	9
3.1.	Засилване на участието на гражданите в демократичния процес на ЕС	9
3.2.	Подобряване на прозрачността — към изграждане на по-демократичен Съюз	10
3.3.	Трансграничен достъп до политическа информация	11
3.4.	Засилване на участието на мобилните граждани на ЕС в политическия живот	12
4.	Опростяване на ежедневието на гражданите на ЕС	13
4.1.	Намаляване на бюрокрацията и информиране на гражданите	14
4.1.1.	Информирание и подпомагане на мобилните граждани на ЕС	14
4.1.2.	Намаляване на бюрокрацията, свързана с официалните документи на гражданите	15
4.1.3.	Намаляване на бюрокрацията в областта на семейното право.....	15
4.2.	Опростяване на пътуванията, живота и работата на гражданите навсякъде в ЕС	16
4.2.1.	Повече възможности за студенти, стажанти, преподаватели и други работници.....	17
4.2.2.	Допълнително опростяване на живота и пътуването в ЕС	18
5.	Засилване на сигурността и популяризиране на равенството	20
5.1.	Борба със заплахите за сигурността и защита на гражданите	20
5.1.1.	Справяне със заплахите за сигурността в пространството на правосъдие и основни права, изградено върху взаимно доверие.....	20
5.1.2.	Закрила за гражданите на ЕС в чужбина	21
5.2.	Защита на всички граждани и утвърждаване на равенството и недискриминацията.....	22
5.2.1.	Защита и подпомагане на жертвите и свидетелите.....	22
5.2.2.	Утвърждаване на равенството между половете и недискриминацията.....	23
6.	Заклучение	25

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Гражданството на ЕС е общо за всички европейци. То допълва, а не замества националното гражданство и следователно въплъщава споделените права и ценности, както и богатото разнообразие от различни националности и езици в Съюза.

Договорът от Лисабон и Хартата на ЕС за основните права консолидираха правата, възможностите и гаранциите, свързани с гражданството на ЕС. Те включват свободата на гражданите да пътуват, работят и учат в други държави от ЕС, да участват в европейския политически живот и да се ползват със защита от дискриминация, основана на националността.

За да се запознае с положението по отношение на гражданството на ЕС в целия Европейски съюз и да оцени неговото въздействие върху ежедневието на европейските граждани и необходимостта от по-нататъшни действия, през 2015 г. Комисията проведе специална консултация¹, както и две проучвания относно гражданството на ЕС², включително едно проучване относно изборните права³. В допълнение бяха организирани мероприятия с ключови заинтересовани страни, по-специално с Европейския парламент и с Комитета на регионите⁴. Друга обратна информация беше предоставена пряко от граждани и заинтересовани страни от ЕС⁵.

От въвеждането на гражданството на ЕС в Договора от Маастрихт преди двадесет и пет години до сега беше постигнат съществен напредък в гарантирането на практика на ефективността на правата на гражданите на ЕС. Днес две трети от европейците се чувстват граждани на ЕС, като сред по-младите поколения този дял е още по-голям⁶.

Въпреки това усилията трябва да продължат, за да се гарантира, че всички граждани на ЕС познават своите права и могат да участват пълноценно в европейския демократичен процес. Тази цел представлява политически приоритет за Комисията, която призова

¹ Обществена консултация относно гражданството на ЕС, общите ценности, правата и участието в демократичния живот, стартирана от Комисията на 14 септември 2015 г. (наричана по-нататък „Обществената консултация относно гражданството на ЕС от 2015 г.“), http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf.

² Експресно проучване на Евробарометър № 430 „Гражданство в Европейския съюз — октомври 2015 г.“ („Евробарометър за гражданството на ЕС от 2015 г.“).

³ Експресно проучване на Евробарометър № 431 „Изборителни права — ноември 2015 г.“ („Евробарометър за изборителните права от 2015 г.“).

⁴ Изслушване, организирано съвместно от Европейския парламент и Комисията, проведено на 15 март 2016 г. на тема „Гражданството на Съюза на практика: нашите общи ценности, права и участието в демократичния живот“; вж. също конференцията на тема „Европейско гражданство и правосъдие“, организирана от люксембургското председателство на 14—15 септември 2015 г. с подкрепата на Комисията, <http://www.eu2015lu.eu/en/agenda/2015/09/14-15-conf-cjue-citoyens/index.html>. Вж. също конференцията, посветена на гражданството, организирана съвместно от Комисията и Комитета на регионите през септември 2016 г. в Овиедо: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=34851.

⁵ Тя включва жалби и искания за информация, подадени от организации на гражданското общество и граждани, включително чрез портала „Вашата Европа“, който през декември 2016 г. получи 210 000-то си запитване.

⁶ Според стандартното проучване на Евробарометър за гражданството на ЕС от пролетта на 2016 г. („Стандартен Евробарометър за гражданството на ЕС от 2016 г.“) съзнанието за притежаване на европейско гражданство е на най-високото си равнище от 2010 г. насам — 66 % като цяло (67 % през пролетта на 2015 г.), 70 % сред хората под 50 години и 77 % сред хората под 25-годишна възраст.

към Съюз на демократична промяна⁷. Посочената цел изисква и полагане на съвместно усилие, в рамките на което държавите членки, националните парламенти и институциите на ЕС да работят заедно за укрепване на доверието на гражданите на Европа в нашия общ проект, за изграждане на по-силна и по-добра Европа⁸.

През 2013 г. Комисията оповести дванадесет нови инициативи в шест ключови области за премахване на оставащите пречки пред упражняването на правата, произтичащи от гражданството на ЕС⁹. От тогава тя предприе действия по всички тези инициативи¹⁰.

С настоящия трети доклад за гражданството на ЕС Комисията прави равностойна на постигнатия напредък в съответствие с политическите си приоритети за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна. В доклада се очертават главните инициативи за популяризиране и укрепване на европейското гражданство, предприети от 2014 г. насам, и се представят конкретни предложения за постигане на резултати по ключовите приоритети на Комисията за популяризиране, закрила и укрепване на правата, произтичащи от гражданството на ЕС.

2. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ПРАВАТА, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ГРАЖДАНСТВОТО НА ЕС, И НА ОБЩИТЕ ЦЕННОСТИ НА ЕС

Гражданите трябва да познават своите права, за да могат да се възползват от тях. Макар някои от правата да са добре познати и да се прилагат ефективно, все още са налице някои пропуски и погрешни разбирания. Ефективността на правата, произтичащи от гражданството на ЕС, зависи от информираността на гражданите, правителствата на държавите членки и местните и регионалните органи.

1.1. Улесняване на гражданите в тяхното желание да познават своите права в ЕС

В наши дни европейците са осведомени по-добре от всякога за своя **статут на граждани на Съюза**¹¹ и повечето от тях са на мнение, че **познават правата си като граждани на ЕС**¹². Освен това европейските граждани смятат, че са **по-добре информирани за тези права**, макар и не непременно за всички тях¹³: така например правото на консулска закрила е все още малко познато¹⁴. Делът на европейските граждани, **които биха искали да знаят повече** за своите права, продължава да нараства¹⁵. Нещо повече, гражданите на ЕС невинаги осъзнават, че правата,

⁷ Жан-Клод Юнкер, „Ново начало за Европа: моята програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна — политически насоки за следващата Европейска комисия“.

⁸ Жан-Клод Юнкер, Реч за състоянието на Съюза, 2016 г.: „Към по-добра Европа — Европа, която закриля, предоставя възможности и защитава“ (Страсбург, 14 септември 2016 г.).

⁹ Доклад за гражданството на ЕС от 2013 г. (COM(2013) 269 final).

¹⁰ За всички предприети действия от 2013 г. насам, вж. приложението към настоящия доклад.

¹¹ 87 % са наясно с този статут и 78 % знаят как е придобит той: Евробарометър за гражданството на ЕС от 2015 г.

¹² Стандартен Евробарометър за гражданството на ЕС от 2016 г.

¹³ Евробарометър за гражданството на ЕС от 2015 г. 42 % от анкетираният се чувстват по-скоро добре или много добре информирани за своите права (увеличение с 6 процентни пункта спрямо показателите в Евробарометър за гражданството на ЕС за 2012 г.).

¹⁴ Пак там. 72 % от анкетираният знаят, че когато се намират извън ЕС, гражданите на ЕС имат право да потърсят помощ от посолството на която и да било друга държава от ЕС, ако тяхната собствена държава няма посолство там. 75 % обаче неправилно смятат, че имат право да потърсят такава помощ и когато пребивават временно в друга държава от ЕС.

¹⁵ Стандартен Евробарометър за гражданството на ЕС от 2016 г.

произтичащи от гражданството на ЕС, носят със себе си и някои отговорности¹⁶. Така например те могат да пренебрегнат важността на своите документи за самоличност и пътуване, както и факта, че при тяхната загуба или кражба следва незабавно да докладват за това с цел да се намали рискът от измами.

За да се гарантира ефективното прилагане на правата, произтичащи от гражданството на ЕС, в ежедневието, е важно тези права да бъдат разбрани по-добре, включително правото на свободно движение и свързаните с него условия.

Комисията ще продължи да полага усилия, за да информира гражданите за правата, произтичащи от гражданството на ЕС, и за това какво могат да направят, ако те не се зачитат¹⁷. Освен това тя ще продължи да оказва съдействие на все по-големия брой граждани на ЕС, търсещи информация за своите права, особено чрез портала „Вашата Европа“¹⁸, който понастоящем има над 1,4 милиона посещения на месец¹⁹. Порталът за електронно правосъдие²⁰, който осигурява електронно обслужване на едно гише в областта на правосъдието, допълва този инструмент като предоставя на гражданите, които се нуждаят от достъп до съдебната система — както и на съдиите, адвокатите и другите лица, работещи в областта на правосъдието — информация за правосъдните системи и подобрява достъпа до правосъдие. Наред с това Комисията прави подобрения на своя уебсайт Еуропа, за да могат гражданите бързо и лесно да намират търсената от тях информация²¹. Благодарение на усилията за подобряване на достъпността на уебсайта Еуропа, ще се улесни достъпът на хората с увреждания до тази информация.

В много случаи държавите членки са в най-добрата позиция да помогнат на гражданите при упражняването на правата, произтичащи от гражданството на ЕС. Националните органи²², в това число съдиите, регионалните и местните органи, играят важна роля за информирането на гражданите и повишаването на тяхната осведоменост относно правата им, произтичащи от гражданството на ЕС, както и за гарантиране на спазването

¹⁶ Член 20, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

¹⁷ Евробарометър за гражданството на ЕС от 2015 г. 26 % от анкетираните не се чувстват достатъчно информирани за това какво могат да направят, ако правата им не се зачитат. Това представлява леко подобрение в сравнение с 2012 г. Вж. също точка 11 от приложението.

¹⁸ Шестдесет експерти на „Вашата Европа“ ежедневно отговарят на въпроси и дават становища на разбираем за гражданите език относно индивидуалните права, произтичащи от гражданството на ЕС, на всички 24 официални езика на ЕС.

¹⁹ Освен това се предвижда да се използва потенциалът на базата данни на услугата „Вашата Европа — Съвети“, която съдържа 210 000 отговора, с цел да се подобри информацията, която се предоставя понастоящем чрез портала „Вашата Европа“.

²⁰ Вж. <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home&plang=bg&init=true>.

²¹ europa.eu получава около 400 милиона посещения годишно и е един от най-големите домейни в света. Проектът за цифрова трансформация беше стартиран през 2013 г. с цел извършване на цялостна промяна на уебсайта Еуропа и се очаква той да бъде завършен до 2017 г.

²² Например специализираните органи, създадени по силата на Директивата за правата на работниците (Директива 2014/54/ЕС относно мерки за улесняване на упражняването на правата, предоставени на работниците в контекста на свободното движение на работници (ОВ L 128, 30.4.2014 г., стр. 8)), които със сигурност ще допринесат за повишаване на осведомеността сред работниците от Съюза (включително лицата, които търсят работа) и членовете на техните семейства, работодателите от частния и публичния сектор, публичните органи, социалните партньори, неправителствените организации, други заинтересовани страни и сред гражданите като цяло относно ефекта на законодателството на Съюза върху свободното движение на работници. Тези органи са отговорни, наред с другото, за предоставяне на информация относно процедурите за обжалване и друга специална подкрепа за работниците и членовете на техните семейства.

на тези права. Държавите членки си сътрудничат също и чрез мрежата SOLVIT, която работи с подкрепата на Комисията за разрешаване на проблемите, с които отделните граждани се сблъскват при упражняване на своите права, произтичащи от гражданството на ЕС²³. Предстоящият план за действие за SOLVIT цели подобряване на капацитета, видимостта и авторитета на тази мрежа като инструмент за решаване на проблемите на предприятията и гражданите, както и като инструмент за получаване на обратна връзка. В допълнение Комисията въвежда инструмент за електронно обучение, който има за цел да помогне на служителите от приемащите служби, играещи ключова роля в прилагането на правата на свободно движение на гражданите на ЕС, по-специално местните и регионалните органи, да разберат и да прилагат правилно правилата за свободно движение.

Нещо повече, държавите членки не трябва да забравят, че имат допълнителна специална отговорност, а именно че когато предоставят или отнемат гражданство, заедно с него те предоставят или отнемат гражданството на ЕС и следователно трябва да спазват принципа на лоялно сътрудничество и ограниченията, определени от Съда.

1.2. Укрепване на общите европейски ценности

Нашите ценности, сред които са свободата, демокрацията и върховенството на закона, са неразделна част от европейския ни начин на живот²⁴. Гражданството на Съюза означава също гражданите да се ползват от равно третиране и да споделят система от общи ценности, отстоявани от Съюза, в това число зачитането на човешкото достойнство, равенството и правата на човека, както и приобщаване, толерантност и зачитане на многообразието²⁵.

Гражданите на ЕС очакват да бъдат положени повече усилия за популяризиране на общите ценности на ЕС²⁶. Те предложиха това да се осъществи по-конкретно чрез образованието, мобилността на младите хора и чрез културни дейности. Това беше и в основата на приемането на Парижката декларация от март 2015 г.²⁷

Повишаването на осведомеността относно гражданството на ЕС и ценностите, свързани с него, сред младите европейци, достигащи възраст, позволяваща им да гласуват, и сред тези, които придобиват гражданството на държава членка, а и в обществото като цяло, изисква съвместни усилия от страна на всички заинтересовани страни на всички равнища — държавите членки, включително техните местни и регионални органи²⁸, институциите на ЕС и гражданското общество.

Комисията обяви конкретни действия в своето Съобщение от 14 юни 2016 г., озаглавено „Предотвратяване на радикализацията, водеща до тероризъм и екстремистко насилие: укрепване на реакцията на ЕС“. По-специално, Комисията ще създаде мрежа

²³ SOLVIT е мрежа от национални органи, които работят съвместно за намирането на неформални, извънсъдебни и безплатни решения на проблемите, с които се сблъскват гражданите.

²⁴ Жан-Клод Юнкер, Реч за състоянието на Съюза от 2016 г. Вж. също Съобщение на Комисията „Подпомагане на предотвратяването на радикализацията, водеща до насилнически екстремизъм“ (COM(2016) 379 final).

²⁵ Член 2 от Договора за Европейския съюз.

²⁶ Обществена консултация относно гражданството на ЕС, проведена през 2015 г.

²⁷ Декларация относно популяризирането чрез образование на гражданските и общите ценности — свобода, толерантност и недискриминация, ST 8965/15.

²⁸ 78 % от отговорилите на обществената консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС очакват местните и регионалните органи да играят по-голяма роля в този контекст.

за улесняване на преките контакти с положителни примери за подражание в училищата и в младежките и спортните клубове, които да вдъхновят и насърчат младите хора да станат активни и ангажирани членове на европейското общество. В допълнение Комисията ще популяризира потенциала на работата с младежта и на младежките организации и мрежи да действат като инструменти за приобщаване чрез оказване на помощ на младите хора да се ангажират, да участват в доброволчески дейности и да бъдат движеща сила за положителни социални промени. В тясно сътрудничество с държавите членки тя ще разработи набор от инструменти²⁹ за подпомагане на лицата и организациите, работещи с младежта. Комисията ще засили използването на онлайн платформата e-Twinning („електронно побратимяване“)³⁰, която насърчава сътрудничеството и обмена между учители и училища в цяла Европа, и ще я разшири, така че тя да включи съседни на ЕС държави.

Подкрепа за популяризиране на европейските ценности се предоставя по линия на програмата „Еразъм +“, която до този момент е дала възможност на пет милиона души да учат, да правят стажове, да извършват доброволческа дейност или да придобият професионален опит в друга държава. По този начин програмата допринася за насърчаване на активното гражданство и солидарността. От 2015 г. насам „Еразъм +“ се съсредоточава по-специално върху проекти в помощ на социалното приобщаване и предотвратяването на радикализацията. По линия на тази програма през 2016 г. бяха предоставени над 400 милиона евро за транснационални партньорства с цел разработване на иновационни подходи и практики на политиката на най-близко до гражданите равнище, които се съсредоточават върху социалното приобщаване, популяризирането на общите ценности и межкултурното разбирателство. Допълнителна подкрепа в размер на 13 милиона евро ще спомогне за укрепването на тези действия.

Доброволчеството е друг начин за прилагане на ценностите на ЕС на практика. Като развива солидарността, взаимното разбирателство и толерантността, то допринася за укрепване на социалното сближаване и активното гражданство. Европейската доброволческа служба ще бъде подсилена/укрепена и ще бъдат предприети действия за насърчаване на даването на образователни кредити за доброволчество, както и за разработване на учебни програми, които съчетават академичното съдържание с гражданска ангажираност чрез програмата „Еразъм +“. През първата фаза от съществуването си и в рамките на компонента за доброволчество³¹ Европейският корпус за солидарност, в основата на който са залегнали ключовите ценности на ЕС за ангажираност и солидарност, ще се основава на съществуващите програми на ЕС за младежта и ще мобилизира вече изградените мрежи на участници в сферите на заетостта, образованието и гражданското общество в цяла Европа с цел на младите хора да се даде възможност да помагат там, където е най-необходимо. Корпусът ще служи като свързващ фактор сред младите хора, работещи по общ проект за солидарност, като по този начин ще допринася за развиването на по-силна европейска перспектива. Младите хора в ЕС ще могат да участват в голямо разнообразие от дейности за солидарност като подкрепят неправителствени организации (НПО), местни органи или частни предприятия, които осъществяват дейности, насочени към справяне с трудни ситуации в рамките на ЕС, като например възстановяване на общности след природни

²⁹ Работен план на ЕС за младежта (2016—2018 г.) (ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 1).

³⁰ http://eacea.ec.europa.eu/llp/comenius/comenius_etwinning_en.php.

³¹ https://europa.eu/youth/volunteering_bg.

бедствия, преодоляване на социални предизвикателства като социалното изключване, бедността, здравеопазването и демографските предизвикателства или работа по приемането и интеграцията на бежанците³².

По програмата „Права, равенство и гражданство“³³ се предоставя финансиране за дейности, които насърчават осведомеността и познанията за правата, произтичащи от гражданството на Съюза и неговите основни ценности. През 2016 г. бяха заделени 2,5 милиона евро за насърчаване на успешното приобщаване и участие на мобилните граждани на ЕС в приемащата държава³⁴. Финансиране по тази програма се предоставя и за проекти на местно равнище за насърчаване на толерантността и предотвратяване и борба с расизма и ксенофобията, и се подпомагат инициативи за постигане на по-добро разбирателство между общностите, включително чрез междурелигиозни и межкултурни дейности. Програма „Европа за гражданите“ предлага единствен по рода си форум за привличане към участие на гражданите на ЕС³⁵. Тя ще продължи да се развива, за да постигне максимален ефект чрез стратегическо финансиране на дейности, насочени към гражданите, с цел да се популяризират европейското гражданство и ценностите на Съюза³⁶. Програмата предоставя възможности за провеждане на дебати, за размисъл и изграждане на мрежи, като по този начин тя насърчава гражданското участие. Всяка година програмата обединява над 1 милион граждани на ЕС в рамките на различни проекти на различни равнища — от местно до европейско, като по този начин тя насърчава съзнанието на гражданите, че те са граждани на ЕС.

Приоритети за периода 2017—2019 година: Популяризиране на правата, произтичащи от гражданството на ЕС, и на общите ценности в ЕС

Комисията ще извърши следното:

1. През 2017 г. и 2018 г. ще проведе **кампания в целия ЕС за информиране и повишаване на осведомеността за правата, произтичащи от гражданството на ЕС**, включително относно правото на консулска закрила и избирателните права, преди изборите за Европейски парламент през 2019 г.³⁷

³² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_bg.htm.

³³ Регламент (ЕО) № 1381/2013 за създаване на програма „Права, равенство и гражданство“ за периода 2014—2020 година (ОВ L 354, 28.12.2013 г., стр. 62).

³⁴ Тази сума е отпусната за дейности по разработване, идентифициране и насърчаване на обмена и разпространението на най-добри практики, прилагани в ЕС на местно, регионално или национално равнище, с цел насърчаване на успешното приобщаване и участие на мобилните граждани на ЕС в гражданския и политическия живот на приемащата държава от ЕС (например посредством информационно обслужване на едно гише за новопристигналите лица, чрез насърчаване на участието в местните избори на гражданите на ЕС от други държави членки и т.н.).

³⁵ Вж. публикуваното неотдавна проучване на Европейския парламент: Програма „Европа за гражданите“ (2014—2020 г.) — Оценка за прилагането на европейско равнище, PE 581.418, стр. 4.

³⁶ Така например, вече е била оказана подкрепа за изграждането на мрежи от градове и проекти на гражданското общество, които дават възможност на гражданите да участват по конкретен начин в определянето на политиките на ЕС.

³⁷ Кампанията ще включва улесняване на достъпа на гражданите до съответната информация на уебсайта на Комисията, посветен на консулската закрила, както и повишаване на осведомеността за значението на европейските документи за самоличност и пътуване. Тя ще допълва други дейности, финансирани от ЕС, включително чрез програмата „Права, равенство и гражданство“, за да се достигне до младите хора, както и чрез различни канали, включително нови медии.

2. Ще предприеме действия за укрепване на **Европейската доброволческа служба** и за популяризиране на ползите от доброволчеството в сферата на образованието и на неговото интегриране в тази сфера. До 2020 г. ще покани първите 100 000 млади европейци да станат доброволци в **Европейския корпус за солидарност**, което ще им даде възможност да развият нови умения и да натрупат полезен опит, да дадат сериозен принос за обществото в ЕС и да придобият безценен опит и умения в началото на тяхната кариера³⁸.
3. Ще съхрани същността на гражданството на ЕС и присъщите за него ценности; през 2017/2018 г. ще изготви доклад за **националните системи за предоставяне на гражданство на ЕС на инвеститори**, в който ще бъдат описани действията на Комисията в тази сфера и действащите национални правни уредби и практики и ще бъдат дадени някои насоки за държавите членки.

3. НАСЪРЧАВАНЕ И ЗАСИЛВАНЕ НА УЧАСТИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ В ДЕМОКРАТИЧНИЯ ЖИВОТ НА ЕС

Европейското гражданство е свързано и с възможност за упражняване на политически права. Всеки пълнолетен гражданин на ЕС има право да гласува на изборите за Европейски парламент. Мобилните граждани на ЕС имат право да гласуват в страната си на пребиваване или на произход. Това право не се упражнява в достатъчна степен³⁹.

Функционирането на ЕС се основава на представителната демокрация. Това изисква прозрачност и достъпна, отговорна политическа култура, подкрепени от ефективна избирателна система и осведомени ангажирани избиратели.

1.3. Засилване на участието на гражданите в демократичния процес на ЕС

За да може участието на гражданите в демократичния процес на ЕС да се засили, са необходими съвместни усилия на държавите членки, включително техните местни и регионални органи, на институциите на ЕС и гражданското общество.

В своя доклад относно изборите за Европейски парламент през 2014 г.⁴⁰ Комисията изтъкна необходимостта, предвид предстоящите избори през 2019 г., да се проучат причините за постоянно ниската избирателна активност на европейските избори в някои държави членки и да се установят начини за справяне с този проблем. Вероятността гражданите да се ангажират е по-голяма, когато знаят за какви политики, програми и политически партии гласуват. Участието обаче не се свежда само до гласуване — то се изразява и в изпълнение на активна роля в политическия дебат и в дейността на политическите партии, както и в кандидатиране на избори. Състои се също в подемаването на диалог с институциите на ЕС и в изискването на отчетност от тяхна страна.

Диалозите с гражданите, както и участието им в прояви в рамките на кампании на европейските партии и в онлайн дискусии, проведени преди изборите за Европейски

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3062_bg.htm.

³⁹ Евробарометър за избирателните права от 2015 г.

⁴⁰ COM(2015) 206 final.

парламент през 2014 г., показаха, че се търси по-голямо взаимодействие с политиките на ЕС, националните и местните политики⁴¹. Повечето европейци смятат също така, че изборителната активност на европейските избори ще бъде по-висока, ако избирателите са по-добре информирани за въздействието, което ЕС оказва върху ежедневието им, и за изборите за Европейски парламент⁴². Комисията ще започне да провежда по-често диалози с гражданите и ще предприеме по-нататъшни действия, за да обясни своите политики на гражданите, както беше подчертано от председателя на Комисията Жан-Клод Юнкер в неговата реч за състоянието на Съюза през 2016 г.

Насърчаването на изборителната активност в изборите за Европейски парламент е споделена отговорност. Държавите членки трябва да насърчават участието в демократичния живот, като информират по-добре гражданите за правата им да гласуват на местни и европейски избори⁴³ и премахнат пречките пред участието им в тези избори⁴⁴. Освен това гражданите на ЕС, по-специално гласуващите в държава, различна от държавата, на която са граждани, биха приветствали практики за улесняване на гласуването им на тези избори като чуждестранни граждани (напр. индивидуални писма, онлайн регистрация в изборителните списъци, електронно гласуване)⁴⁵. Тези практики ще бъдат от полза за всички граждани на ЕС.

През 2018 г., в периода преди изборите за Европейски парламент през 2019 г., Комисията ще организира мероприятие на високо равнище, посветено на демократичното участие, със специален акцент върху насърчаването на най-добрите практики за увеличаване на участието на младите хора и на уязвимите и слабо представените групи.

1.4. Подобряване на прозрачността — към изграждане на по-демократичен Съюз

Въз основа на Договора от Лисабон Комисията предприе стъпки за повишаване на прозрачността и демократичността на изборите за Европейски парламент през 2014 г., включително посредством насърчаване на системата за водещи кандидати (*Spitzenkandidaten*)⁴⁶.

⁴¹ 87 % от участниците в тези диалози са заявили, че ще гласуват на изборите за Европейски парламент (доклад на Комисията „Гражданските диалози като принос към изграждането на европейско обществено пространство“ (COM(2014) 173 final).

⁴² Евробарометър за изборителните права от 2015 г.

⁴³ Според Евробарометъра за гражданството на ЕС от 2015 г. мнозинството от анкетираните посочват правилно изборителните си права на европейско равнище (67 %) и на местно равнище (54 %). Въпреки че тези стойности са по-високи в сравнение с 2007 г., от 2012 г. насам степента на осведоменост за тези права бележи лек спад.

⁴⁴ За по-слабо представени и/или уязвими групи, като хората с увреждания. Вж. също проучването, публикувано от Агенцията на Европейския съюз за основните права през октомври 2010 г., относно правото на политическо участие на лица с проблеми с психичното здраве и лица с умствени увреждания.

⁴⁵ Евробарометър за изборителните права от 2015 г. Според проведената през 2015 г. обществена консултация относно гражданството на ЕС 21 % от анкетираните заявяват, че са се сблъскали с трудности при упражняването на изборителните си права, когато живеят в друга държава от ЕС.

⁴⁶ Препоръка 2013/142/ЕС на Комисията относно подобряване на демократичността и ефикасността на провеждането на изборите за Европейски парламент (ОВ L 79, 21.3.2013 г., стр. 29). и доклад „Към по-демократични избори за Европейски парламент“ (COM(2014) 196 final).

Изборите за Европейски парламент през 2014 г. бяха коренно различни от предишните избори, тъй като беше установена ясна връзка между резултатите от тях и избора на председател на Европейската комисия.

През ноември 2015 г. Европейският парламент представи законодателна инициатива относно изборите за Европейски парламент⁴⁷, която цели по-нататъшно подобряване на демократичното и транснационалното измерение на изборите за Европейски парламент и на демократичната легитимност на процеса на вземане на решения в ЕС, например чрез включване на принципа на водещите кандидати в изборителното законодателство на ЕС и повишаване на видимостта на европейските политически партии⁴⁸. Реформирането на Акта за избирането на членове на ЕП дава възможност Съюзът да стане по-демократичен.

Обхватът на изискването за демократична отчетност от страна на Комисията също ще бъде разширен чрез премахване на правилото, според което членовете на Комисията трябва да се оттеглят, преди да се явят на избори за Европейски парламент. На 23 ноември 2016 г. Комисията предложи на Европейския парламент да актуализира съответно Рамковото споразумение от 2010 г. за отношенията между Европейския парламент и Европейската комисия⁴⁹. Откритият диалог с всички заинтересовани страни и повишаването на осведомеността преди изборите за Европейски парламент ще се основават на въведените през 2014 г. нови елементи във връзка с изборите.

Накрая, в отговор на искане, отправено от Европейския парламент, за проучване на употребата на електронното гласуване⁵⁰, Комисията ще провери по какъв начин използването на средствата, които предлага цифровото общество, може да допринесе за демократичния дебат и да подобри изборния процес и демократичното участие, включително по отношение на мобилните граждани на ЕС, младите хора и слабо представените групи⁵¹.

1.5. Трансграничен достъп до политическа информация

Според участниците в обществената консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС липсата на трансграничен достъп до политически новини, по-специално до медийни платформи в други държави от ЕС, както и липсата на трансгранично покритие на политическите въпроси са представлявали проблем. Това възпрепятства гражданите на ЕС, които живеят в чужбина, да следят новините от държавата, на която са граждани, и не позволява на останалите да придобият по-широка представа за новините и политическите дебати.

Свободните медии и достъпът до различни гледни точки, както в обществото, така и в медиите, са абсолютно необходими, за да има стабилна демокрация. На втория си годишен колоквиум за основните права с акцент върху медийния плурализъм и демокрацията Комисията събра основни заинтересовани страни, за да обсъдят начините за насърчаване на политическия дебат по ключови за демократичните общества

⁴⁷ Резолюция на Европейския парламент от 11 ноември 2015 г. относно реформата на изборителното право на Европейския съюз (P8_TA(2015)0395—2015/2035 (INL)).

⁴⁸ Понастоящем посоченото предложение се обсъжда в Съвета.

⁴⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3929_bg.htm.

⁵⁰ Първи междинен доклад на Комисията за изпълнението на пилотните проекти и подготвителните действия (2016 г.).

⁵¹ Вж. <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/rec/topics/rec-rppi-evot-ag-2016.html>.

въпроси чрез плуралистична медийна среда. Резултатите от колоквиума ще бъдат взети предвид при подготовката на бъдещите действия на Комисията в тази област⁵².

Понастоящем интернет е основният източник на политическа информация за повечето граждани, особено за по-младите поколения⁵³. Наред с това европейците използват все повече услуги за онлайн съдържание, когато се местят от една държава в друга. В изпълнение на своята Стратегия за цифров единен пазар⁵⁴ Комисията представи предложение за регламент, позволяващ на гражданите да пътуват в рамките на ЕС, използвайки цифровото съдържание, което са закупили или за което са се абонирали у дома⁵⁵.

1.6. Засилване на участието на мобилните граждани на ЕС в политическия живот

Въпреки че гражданите на ЕС имат право да се кандидатираат на местните избори в друга държава членка, в която живеят, при същите условия като гражданите на тази държава, определени длъжности в местните органи на изпълнителната власт в някои страни на ЕС могат да се заемат само от граждани на съответната държава. Мненията на гражданите дали това е уместно са разпределени относително равномерно и Комисията ще продължи да следи този въпрос в следващия си доклад за местните избори⁵⁶.

Когато се местят в друга държава от ЕС, гражданите не получават правото да гласуват на изборите за национален парламент или на изборите за президент⁵⁷. Освен това понастоящем гражданите на някои държави от ЕС могат да бъдат лишавани от правото да гласуват на националните избори в собствената си страна на произход (лишаване от изборителни права), тъй като живеят в друга държава от ЕС от определен период от време⁵⁸. Гражданите не трябва да бъдат поставяни в неравностойно положение в резултат на упражняването на тяхното право на свободно движение. През 2014 г. Комисията⁵⁹ прикани съответните държави членки да позволят на своите граждани, упражняващи правата си на свободно движение, да запазят правото си да гласуват на национални избори, ако демонстрират постоянен интерес към политическия живот на своята държава. Комисията ще продължи да следи развитието на ситуацията в съответните държави членки и ще обмисли подходящи действия, за да ги насърчи да потърсят балансирані решения. Тя ще проучи и възможностите гражданите на ЕС от други държави членки, които са упражнили правото си на свободно движение, да гласуват на изборите за национален парламент в страната, в която живеят.

⁵² Годишен колоквиум за основните права, 2016 г.

⁵³ Обществена консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС.

⁵⁴ COM(2015) 192 final.

⁵⁵ COM(2015) 627 final.

⁵⁶ Над 80 % от анкетираните в рамките на обществената консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС считат, че граждани на ЕС от други държави от ЕС трябва да могат да стават членове на общински органи на изпълнителната власт, докато мненията по този въпрос на анкетираните в рамките на Евробарометъра за изборителните права от 2015 г. са разделени.

⁵⁷ 64 % от анкетираните в рамките на Евробарометъра за гражданството на ЕС от 2015 г. считат, че е обосновано гражданите да придобият правото да гласуват на национални избори.

⁵⁸ Според 67 % от анкетираните в рамките на същото проучване е необосновано гражданите да губят правото си да гласуват на национални избори в своята страна на произход.

⁵⁹ 2014/53/ЕС: Препоръка за предприемане на действия за преодоляване на последиците от лишаването от изборителни права на граждани на Съюза, упражняващи правото си на свободно движение (ОВ L 32, 1.2.2014 г., стр. 34).

Приоритети за периода 2017—2019 година: Насърчаване и засилване на участието на гражданите в демократичния живот на ЕС

Комисията ще извърши следното:

1. Ще започне да провежда по-често **диалози с гражданите** и ще насърчи публичните дискусии с цел обществото да започне да разбира по-добре влиянието на ЕС върху ежедневието на гражданите и за да поощри обмена на мнения с гражданите.
2. Ще докладва през 2017 г. за прилагането на **законодателството на ЕС за местните избори**, за да се гарантира, че гражданите на ЕС могат да упражняват ефективно изборителните си права на местно равнище.
3. През 2018 г. Комисията **ще популяризира най-добрите практики**, които **помагат на гражданите да гласуват и да се кандидатира**т на изборите за **Европейски парламент**, включително практиките за запазване на правото на глас при преместване в друга държава членка, както и тези, свързани с трансграничния достъп до политически новини, за да се спомогне за повишаване на изборителната активност и да се способства за широко демократично участие в очакване на изборите за Европейски парламент през 2019 г.⁶⁰

4. ОПРОСТЯВАНЕ НА ЕЖЕДНЕВИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ НА ЕС

Откакто свободното движение беше въведено за първи път в Договорите преди 60 години, стана много по-лесно да се живее, работи, учи и пътува в чужбина на територията на Европа⁶¹. Повече от 15 милиона европейци пребивават в друга държава от ЕС⁶². Свободното движение предоставя на гражданите на ЕС възможности да пътуват, да учат, да извършват стопанска дейност, да работят и да живеят в други държави от ЕС. Проучванията сочат, че гражданите на ЕС, особено младите, считат свободното движение за най-положителното постижение на ЕС⁶³. Те смятат, че то е от полза както лично за тях, така и за икономиките на техните държави⁶⁴.

⁶⁰ Тези най-добри практики ще обхванат също инструментите на електронната демокрация, условията за дистанционно гласуване (напр. електронно гласуване) и трансграничния достъп до политическа информация и ще бъдат насочени към повишаване на ниската изборителна активност.

⁶¹ Налице е по-голямо „европеизиране“ на ежедневието на по-голяма част от европейските граждани, отколкото обикновено се счита. Например над 50 % от гражданите на ЕС „общуват редовно по телефона, по интернет, по пощата или електронната поща с роднини и/или приятели в чужбина“, „посетили са поне още една държава — членка на ЕС, през последните две години“, „гледат телевизия на език, който не е родният им език“ или смятат, че са „добре запознати с поне още една държава от ЕС“ (изследователски проект EUCROSS, финансиран от ЕС).

⁶² http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/bg.

⁶³ Стандартен Евробарометър за гражданството на ЕС от есента на 2016 г. За 56 % от анкетираните „свободното движение на хора, стоки и услуги в рамките на ЕС“ е на първо място в списъка на ЕС с най-положителните постижения и се нарежда преди „мира между държавите — членки на ЕС“. Освен това 81 % от европейците подкрепят „свободното движение на гражданите на ЕС, които имат възможност да живеят, работят, учат и извършват стопанска дейност навсякъде в ЕС“. Мнозинството от анкетираните подкрепят свободното движение във всички държави.

⁶⁴ Евробарометър за гражданството на ЕС от 2015 г. 71 % са съгласни с твърдението, че свободното движение на хора в рамките на ЕС като цяло носи ползи за икономиката на тяхната държава. Обществена консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС: преобладаващото мнозинство от анкетираните считат, че преместването в друга държава от ЕС е съпроводено от културно многообразие, стимулира взаимното разбирателство и води до придобиване на специфични знания и умения.

Въпреки това европейците може все още да срещат затруднения, свързани с преместването или живота в друга държава от ЕС⁶⁵. Някои затруднения са от правно, други — от процедурно, а трети — от технологично естество, но често е необходимо да се направи относително малка промяна, за да се постигнат значителни резултати.

1.7. Намаляване на бюрокрацията и информиране на гражданите

Участниците в обществената консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС съобщават, че затрудненията, с които са се сблъскали, са били свързани предимно с продължителни или неясни административни процедури, липса на достатъчно информация и трудности при получаването на достъп до частни услуги. Те посочват също трудности в комуникацията между публичните органи и със системата на здравеопазването⁶⁶. Необходимо е да се положат повече усилия, за да се опрости упражняването на правата на свободно движение на гражданите на ЕС.

1.7.1. Информирание и подпомагане на мобилните граждани на ЕС

Преди да решат да се преместят в друга държава от ЕС (или да се върнат в страната си, след като са живели на друго място в ЕС), повечето европейци използват интернет, за да намерят информацията и помощта, от които се нуждаят, за да могат например да работят, да учат, да пътуват, да живеят или да се пенсионират в друга държава членка⁶⁷. На практика наличната информация онлайн често е труднооткриваема, непълна, трудна за разбиране, неточна, неактуална или липсваща и не винаги отговаря на нуждите на потребителите. Повечето европейци заявяват, че ще бъде по-лесно човек да се установи в друга държава от ЕС и да живее там, ако органите предоставят информация и съвети, съобразени с индивидуалните потребности, чрез уебпортали с едно гише, и ако административните формалности могат да се извършват онлайн. Благодарение на новия Регламент (ЕС) 2016/589 относно EURES вече е по-лесно търсещите работа и работодателите да се свързват през границите⁶⁸. По-доброто сътрудничество между националните органи също би облекчило изпълнението на формалностите⁶⁹.

В стратегията за цифровия единен пазар Комисията поема ангажимент да създаде лесна за използване информационна система, предназначена за гражданите и предприятията, като разшири и интегрира европейски и национални портали⁷⁰. В стратегията за единния пазар Комисията подкрепи също „единния цифров портал“, който има за цел да предоставя онлайн „*всичко, от което се нуждаят предприемачите и гражданите*“, за да извършват трансгранична стопанска дейност и/или да пътуват, купуват, работят, учат или живеят в друга държава в пределите на единния пазар на ЕС. Порталът ще се

⁶⁵ Това е видно например от жалбите, получени чрез SOLVIT и „Вашата Европа“.

⁶⁶ През 2014 г. по-голямата част от проблемите, с които са се сблъскали гражданите, използвали SOLVIT, са били свързани със социалната сигурност, следвани от въпроси във връзка със свободното движение.

Вж. http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

⁶⁷ 73 % от участниците в обществената консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС заявяват, че основният източник на информация, който са използвали, преди да се преместят в друга държава от ЕС, са били уебсайтовете на публичните органи, включително регионалните и местните органи на съответната държава.

⁶⁸ Регламент (ЕС) 2016/589 на Европейския парламент и на Съвета от 13 април 2016 г. относно европейска мрежа на службите по заетостта (EURES), достъп на работниците до услуги за мобилност и по-нататъшно интегриране на пазарите на труда, ОВ L 107, 22.4.2016 г., стр. 1.

⁶⁹ Обществена консултация от 2015 г. относно гражданството на ЕС и обществена консултация от 2016 г. относно единния цифров портал.

⁷⁰ COM(2015) 0192 final.

основава на действащи портали, точки за контакт⁷¹ и мрежи за помощ и решаване на проблеми, с цел те да бъдат разширени, подобрени и по-добре свързани помежду си, за да могат гражданите и предприятията да получават онлайн достъп до висококачествена и изчерпателна информация, ефективна помощ и ефективни услуги за решаване на проблеми, както и до ефикасни процедури.

Свързаният цифров единен пазар включва по-нататъшната разработка и създаването на безпрепятствени, лесни за ползване и ориентирани към потребителя услуги за електронно управление, предназначени за гражданите, които желаят да учат, работят, пребивават или да се пенсионира, или пък да създадат предприятие и да се занимават със стопанска дейност където и да било в ЕС. Комисията проучва също възможността да бъде прилаган „принципът на еднократност“, така че да не се налага гражданите и предприятията да предоставят една и съща информация няколко пъти на публичните администрации⁷². Това ще намали допълнително административната тежест за гражданите⁷³.

1.7.2. Намаляване на бюрокрацията, свързана с официалните документи на гражданите

За сключването на брак или за започването на работа в друга държава от ЕС гражданите често трябва да извършат скъпи и времеемки формалности. За решаването на този проблем през юли 2016 г. ЕС прие регламент⁷⁴, за да се сложи край на тази бюрокрация и да се помогне на гражданите да се местят по-лесно в друга държава от ЕС. След като държавите от ЕС въведат всички необходими мерки⁷⁵, гражданите ще могат да представят в една държава членка официални документи (например актове за раждане, брак или смърт), издадени в друга държава, без да е необходимо върху тях да се полага печат („апостил“), който да доказва, че документите са автентични. Освен това чрез използването на многоезични стандартни формуляри, които Комисията и държавите членки ще финализират през 2017 г., няма да бъде необходимо гражданите винаги да предоставят преводи на своите официални документи.

1.7.3. Намаляване на бюрокрацията в областта на семейното право

Тъй като броят на международните семейства в ЕС се увеличава⁷⁶, нараства и вероятността за трансгранични спорове по семейни въпроси. Терзанията, причинени от развод, законна раздяла или смърт, могат да бъдат влошени от често сложните семейноправни въпроси, които възникват във връзка с имуществото и родителската отговорност. Разрешаването на тези въпроси при наличие на международен елемент

⁷¹ Например порталът „Вашата Европа“, единните звена за контакт, звената за контакт относно продуктите и звената за контакт за строителните продукти.

⁷² Планът за действие на ЕС за електронно управление за периода 2016—2020 г. включва извършването на действия, основаващи се на принципа на еднократност (COM(2016)0179 final). Вж. също Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар (ОВ L 257, 28.8.2014 г., стр. 73).

⁷³ Публичните администрации използват повторно информацията за гражданите или дружествата, която вече притежават, без да я искат отново, само в 48 % от случаите.

⁷⁴ Регламент (ЕС) 2016/1191 от 6 юли 2016 г. относно насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз (ОВ L 200, 26.7.2016 г., стр. 1).

⁷⁵ Те разполагат за това с две години и половина, считано от влизането в сила на регламента на 15 август 2016 г.

⁷⁶ Смята се, че броят на международните семейства е 16 милиона и той продължава да нараства.

може да бъде дори по-сложно и затруднява особено много живота на гражданите от ЕС. Бяха предприети важни стъпки за намаляване на бюрокрацията и за внасянето на правна яснота за международните семейства, преминаващи през трудни периоди. Бяха приети и нови предложения за защита на децата при трансгранични семейни спорове.

Правилата, уреждащи международното наследяване⁷⁷, помагат на семействата при определяне кой ще е компетентният съд и кое ще е приложимото право по отношение на тяхното наследство, например когато починалият е живял в държава от ЕС, която не е неговата държава на произход, или е имал наследници или имущество в различни държави от ЕС. Гражданите ще могат да се възползват от „европейското удостоверение за наследство“, което ще позволи на наследниците, заветниците, изпълнителите на завещания и управителите на наследство да докажат своя правен статут, както и да упражняват своите права и правомощия в целия ЕС. За отстраняването на оставащите пропуски, касаещи международните двойки, които трябва да преминат през неясни правни ситуации в случай на развод или смърт на партньор, приетите през юни 2016 г. два регламента⁷⁸ ще помогнат на международните двойки, сключили брак или живеещи в регистрирано партньорство, да управляват своето имущество и да го поделят, в случай че се разведат или единият от партньорите почине⁷⁹.

През юни 2016 г. с цел да се подобри функционирането на действащите правила в областта на родителската отговорност, отнасящи се например за попечителството, правата на посещение и отвлеченията на дете от родител, Комисията предложи нови опростени правила, от които ще се възползват пряко много семейства и деца⁸⁰. След като бъдат приети, тези правила ще ускорят производствата и ще сведат до минимум терзанията и несигурността, като се взема предвид висшия интерес на детето. Като част от този процес Комисията ще продължи също така да подкрепя присъединяването на трети държави към Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца, за да се предпазят децата от пагубните последици на отвлечане от родител.

1.8. Опростяване на пътуванията, живота и работата на гражданите навсякъде в ЕС

Повечето европейски граждани се местят в друга държава от Съюза, тъй като искат да учат или работят в нея⁸¹. Все повече млади хора в Европа са готови да усъвършенстват

⁷⁷ Регламент (ЕС) № 650/2012 от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр.107).

⁷⁸ Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи (ОВ L 183, 8.7.2016 г., стр. 1); и Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства (ОВ L 183, 8.7.2016 г., стр. 30).

⁷⁹ Съгласно тези регламенти държавите членки разполагат с 30 месеца, за да въведат всички необходими мерки, така че международните двойки да могат да се възползват от предимствата на регламентите.

⁸⁰ COM(2016) 411 final.

⁸¹ Според проведената през 2015 г. обществена консултация относно гражданството на ЕС повечето от отговорилите са се преместили в друга държава по професионални причини (66 %). Подобен брой

своите умения и компетентности чрез образование, обучение или доброволческа дейност в друга държава от ЕС, докато все още учат или в началото на професионалната си кариера. Европейците до голяма степен считат, че трансграничното обучение, образование и доброволческите дейности могат да подобрят техния потенциал и възможности за кариера⁸².

1.8.1. Повече възможности за студенти, стажанти, преподаватели и други работници

Работата, свършена през 2016 г. с държавите членки, за въвеждането на новата програма за придобиване на умения за Европа, ще насърчава развитието на уменията и осигуряването на съответствие с нуждите на пазара на труда, както и ще подкрепя доброто признаване на квалификацията: това ще допринесе за премахването на пречките пред работниците, студентите и стажантите в ЕС. Обществените консултации показват, че европейците считат, че една платформа с информация за трансгранични работни места или предложения за чиракуване и стажове ще помогне на младите хора, търсещи възможности, които не се ограничават до (или предхождат) наемането на работа. От мобилността на учителите над граница могат да се възползват както учащите се, така и учителите, които ще могат да обменят добри практики със своите колеги. Учащите се могат да се възползват и по друг начин, като им се даде възможност да присъстват на семинари с участието на служители от предприятия от други държави⁸³.

„Порталът за училищно образование“ е онлайн платформа, чиято цел е да свързва през границите преподавателите и другите специалисти в областта на образованието и да им предоставя възможности да споделят и да се запознават с различни политики и практики, както и да се развиват като професионална общност. От „академията за учители“ се възползват преподавателите, на които тя предлага специално пригодени онлайн курсове, които осигуряват жизненоважен контекст за разработването на педагогически подходи в цяла Европа. Порталът „Отворено образование Европа“ допълва този процес като съсредоточава своето съдържание и разисквания върху потенциала на цифровите технологии и материали за подобряване на преподаването и ученето. Целта е да се предостави място за обсъждане, учене, споделяне, поставяне на въпроси и вдъхновение.

Професионалните квалификации са друга област, в която модернизиранията правила ще увеличат възможностите за гражданите на ЕС⁸⁴. Поне 21 % от работната сила в ЕС (50 милиона души) са хора, упражняващи регулирана професия⁸⁵. През 2014 г. професионалната квалификация на над 20 000 лица, придобита в една държава — членка на ЕС, е била призната в друга държава от ЕС. Освен това от януари 2016 г. специалисти от пет професии⁸⁶ вече могат да упражняват своята професия по-свободно

анкетирани (64 %) са се преместили в друга държава от ЕС, за да учат или да работят като доброволци.

⁸² Обществена консултация относно гражданството на ЕС, проведена през 2015 г.

⁸³ *Пак там.*

⁸⁴ Директива 2013/55/ЕС от 20 ноември 2013 г. на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2005/36/ЕО относно признаването на професионалните квалификации и на Регламент (ЕС) № 1024/2012 относно административно сътрудничество посредством Информационната система за вътрешния пазар, (ОВ L 354, 28.12.2013 г., стр. 132).

⁸⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/2015/regulated_professions_20151126.pdf.

⁸⁶ Медицински сестри с общ профил, физиотерапевти, фармацевти, брокери на недвижими имоти и планински водачи.

в други държави от ЕС благодарение на първата, обща за целия ЕС електронна процедура за признаване на професионалните квалификации (Европейската професионална карта). Картата опростява процедурите за признаване на професионални квалификации в други държави от ЕС.

1.8.2. Допълнително опростяване на живота и пътуването в ЕС

Когато граждани, които са работили в няколко държави от ЕС, се пенсионираат и желаят да узнаят своите пенсионни права, или когато работници получават заплати и обезщетения в други държави от ЕС, в процедурата могат да участват различни публични органи в същата, но и в други държави, за което е необходима координация, за да се установи кои правила се прилагат за заинтересованото лице. За да се улесни координацията и за предотвратяване на измами, Комисията вече работи с държавите членки, за да се създаде възможност за пълен електронен обмен на информация между **социалноосигурителните органи** в различните държави⁸⁷.

Банковите сметки са абсолютно необходими за всички граждани, като им позволяват да получават своите заплати, пенсии и надбавки или да плащат сметки. Някои граждани обаче срещат трудности при откриването на банкова сметка в друга държава от ЕС, например студенти или работници на краткосрочни договори. Считано от 18 септември 2016 г. всички граждани на ЕС имат право на **основна банкова сметка**⁸⁸, дори ако не живеят в държавата от ЕС, в която се намира банката, независимо от тяхното финансово положение⁸⁹. Въпреки значителния напредък през последните години необходими са още усилия преди финансови услуги като застраховане, ипотеки и заеми, играещи също важна роля в ежедневието на гражданите на ЕС, да могат да се купуват и продават в ЕС без затруднения⁹⁰. Ще бъде предложен план за действие относно финансовите услуги на дребно, за да се позволи на гражданите да се ползват от по-качествени продукти и по-богат избор, независимо от тяхната възраст, умения и държава на пребиваване.

Законодателството на ЕС помага на гражданите да получават медицинско лечение в друга държава от ЕС и разходите да им бъдат възстановявани. За пациентите правото на ЕС означава по-голям избор на здравни услуги, повече информация и по-лесно признаване на рецепти през граница. Осведомеността на гражданите относно техните права да избират **здравни грижи** в друга държава от ЕС остава слаба⁹¹. По-малко от 20 % от гражданите считат, че са информирани за правата си в тази област⁹², поради което Комисията работи в тясно сътрудничество с държавите членки и техните национални

⁸⁷ Проект за разработването на информационна система, която да позволи този обмен в рамката на електронния обмен на социалноосигурителни данни.

⁸⁸ Директива 2014/92/ЕС от 23 юли 2014 г. относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции (ОВ L 214, 28.8.2014 г., стр. 214).

⁸⁹ Хората с увреждания също могат да срещат затруднения при достъпа до банкови услуги. Предложението за Европейски акт за достъпност, представено от Комисията през 2015 г., има за цел да подобри достъпността на продуктите и услугите чрез хармонизиране на изискванията в ЕС (COM(2015) 615 final).

⁹⁰ Зелена книга за финансовите услуги на дребно (COM(2015) 630 final).

⁹¹ COM(2015) 421 final.

⁹² И само всеки десети е знаел, че са създадени национални звена за контакт, които да предоставят информация на пациентите за техните права и относно въпросите, свързани с качеството и безопасността.

звена за контакт за повишаване на осведомеността относно правото на гражданите на трансгранично здравно обслужване.

През 2014 г. европейците са осъществили 214 милиона трансгранични пътувания до други държави от ЕС. Много граждани на ЕС **пътуват** по работа или живеят в една, но работят в друга държава от ЕС. Информацията за мултимодалните пътувания в целия ЕС ще помогне на гражданите на ЕС да планират такива екскурзии и пътувания. Понастоящем мултимодалните пътувания в Европа са сложни и времеемки, особено в сравнение с пътуванията с лека кола. За планирането на пътуване „от врата до врата“ е необходима комбинация от множество услуги за предоставяне на пътническа информация, а пътниците не винаги са в състояние да се справят с проблемите по ефективен начин в момента на възникването им. В идеалния случай информацията за мултимодалните пътувания трябва да предлага на пътниците широк набор от възможности за пътуване и да им позволява да предпочетат, например, най-бързия и най-евтиния маршрут, най-екологичния или най-достъпния за лица с ограничена мобилност, като същевременно им позволява да получат обезщетение в случай на закъснение.

Гражданите на ЕС са защитени благодарение на широк набор **права на пътниците**, независимо дали пътуват със самолет, влак, кораб, градски или междуградски автобус, но за лицата с намалена подвижност и/или увреждания често е по-трудно да пътуват. Повечето европейци считат, че ЕС трябва да помага при осигуряването или подпомагането на достъпността на транспортните инфраструктури, като например летищата, железопътните гари или автогари, и че следва да се предоставя информация относно достъпността, например на уебсайтовете на компаниите. В извършената от Комисията оценка⁹³ на действащото законодателство на ЕС относно правата на пътниците, използващи железопътен транспорт, изпъкнаха специфични области, в които е нужно подобрение, както и текущите опасения относно разпоредбите на законодателството и неговото прилагане. Ето защо Комисията разглежда възможностите за подобрения в тази област.

Приоритети за 2017—2019 г.: Опростяване на пътуванията, живота и работата на гражданите навсякъде в ЕС

Комисията ще извърши следното:

1. Ще представи предложение за създаване на **„единен цифров портал“** с цел на гражданите да се предостави лесен онлайн достъп до информация, помощ и услуги за решаване на проблеми, както и възможността да изпълняват онлайн административни процедури при трансгранични ситуации, чрез свързване на съответното съдържание и услуги на равнище ЕС и на национално равнище по безпрепятствен, лесен за ползване и насочен към потребителя начин. Освен това Комисията ще извърши оценка на намаляването на бюрокрацията в националните администрации, постигнато чрез въвеждането на изискване гражданите да предоставят данните си само веднъж.
2. Ще улесни и насърчи допълнително **мултимодалните пътувания в целия ЕС**, така че мобилността на гражданите на ЕС да стане по-ефикасна и лесна за прилагане, посредством въвеждане на приложими за целия ЕС спецификации за информационните услуги за мултимодални пътувания и подобрения на оперативната и общата съвместимост на системите и услугите.

⁹³ COM(2013) 587 final.

5. ЗАСИЛВАНЕ НА СИГУРНОСТТА И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА РАВЕНСТВОТО

1.9. Борба със заплахите за сигурността и защита на гражданите

Европа е изправена пред сложни, често трансгранични заплахи за сигурността и по-голямата част от европейците считат, че са необходими повече общи за ЕС действия за тяхното отстраняване⁹⁴. За свободното движение в ЕС, което се цени високо от гражданите на ЕС, са необходими също мерки за гарантиране на сигурността на външните граници и за борба и предотвратяване на престъпността. Освен това Шенгенското пространство дава възможност за пресичане на вътрешните граници без проверки на хората, което доведе до по-лесни и по-чести контакти между гражданите на ЕС. През последните години обаче предизвикателството да се поддържа сигурността в една отворена Европа е подложено на огромно изпитание.

1.9.1. *Справяне със заплахите за сигурността в пространството на правосъдие и основни права, изградено върху взаимно доверие*

Чрез изпълнението на Европейската програма за сигурност⁹⁵, създаването на ефективен и истински Европейски съюз на сигурност⁹⁶ и укрепването на защитата на външните граници на ЕС може да се даде адекватен, реалистичен и видим отговор на безпокойството на гражданите относно сигурността при пълно зачитане на европейските ценности и основните права и свободи.

Европейската комисия вече въведе някои инициативи и ще предложи още такива, за да подпомогне модернизирването, усъвършенстването и оперативната съвместимост на европейската рамка за сигурност (**Европейската информационна система за съдимост (ECRIS)**⁹⁷, **Европейската система за пътна информация и издаване на разрешителни (ETIAS)**⁹⁸, незаконния трафик на огнестрелни оръжия, актуализациите на Шенгенската информационна система (ШИС), резервационните данни на пътниците (PNR). В основата на тези инициативи е осигуряването на сигурността на гражданите чрез повишаване на доверието между съответните участници в ЕС, засилване на оперативното трансгранично сътрудничество между националните правоприлагащи органи и създаване на възможности за по-добро и по-интелигентно обменяне и използване на информация и разузнавателни данни на всички равнища с цел отстраняване на заплахата от тероризъм.

През декември 2016 г. Комисията прие **План за действие в областта на сигурността на документите**⁹⁹, в който се посочват специфични действия за подобряване на сигурността на документите за пътуване. Едно от действията е свързано с измамите и подправянето на **националните карти за самоличност**, издадени от държавите

⁹⁴ Възприятия и очаквания на европейските граждани във връзка с борбата срещу тероризма и радикализацията, специален Евробарометър на Европейския парламент от 2016 г. (юни 2016 г.).

⁹⁵ COM(2015) 185 final.

⁹⁶ Изпълнение на Европейската програма за сигурност с цел борба срещу тероризма и подготвяне на условията за ефективен и истински Съюз на сигурност, COM (2016) 230 final.

⁹⁷ COM(2016) 7 final.

⁹⁸ COM(2016) 731 final.

⁹⁹ COM(2016) 790 final.

членки, и на **документите за пребиваване** на гражданите от ЕС, които пребивават в друга държава членка, и членовете на техните семейства. Гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, които живеят или пътуват в ЕС, действително могат да се сблъскат с трудности при използването на тези документи¹⁰⁰. В момента е налице голямо разнообразие от такива карти и документи, чиито равнища на сигурност са със значителни разлики, които водят до практически трудности за гражданите. Въвеждането на карти за самоличност и документи за пребиваване, които са по-сигурни и лесно разпознаваеми, ще улесни гражданите при упражняване на правата им на граждани на ЕС. Публичните органи, включително граничните органи, и предприятията (например магазини, банки, комунални услуги и т.н.) ще приемат по-лесно такива документи. В същото време това ще ограничи риска от измами и подправяне. В този контекст Комисията извършва в момента оценка на различните възможни варианти на политика, включително възможността за хармонизиране на отличителните знаци за сигурност, за да помогне за преодоляването на практическите трудности, срещани от гражданите, и по този начин да улесни свободното им движение¹⁰¹.

1.9.2. Закрила за гражданите на ЕС в чужбина

Кризите и индивидуалните извънредни ситуации в чужбина могат да породят особен риск и беда за гражданите, които са извън непосредствения обхват на действие на органите на своята страна. Произтичащото от гражданството на ЕС право на консулска закрила¹⁰² представлява безценна допълнителна гаранция за гражданите на ЕС, попаднали в ситуация, при която се нуждаят от помощ в държава извън ЕС, в която държавата, на която са граждани, няма представителство. По предложение на Комисията, представено през 2011 г., на 20 април 2015 г. бе приета директива¹⁰³ с цел да се изясни кога и как гражданите на ЕС могат да получават помощ, както и как държавите от ЕС следва да си сътрудничат и да осъществяват координация помежду си и със Съюза, за да осигурят ефективна закрила за непредставени граждани на ЕС. Държавите членки трябва да въведат тези разпоредби в законодателството си до май 2018 г. Комисията подкрепя държавите членки в усилията им да гарантират правилното и своевременно транспониране на директивата. Успоредно с това тя продължава да договаря и включва в двустранните споразумения с редица трети държави клаузи за съгласие, за да се гарантира, че те са съгласни държавите от ЕС, които имат представителство в тях, да оказват помощ на непредставените граждани на други държави от ЕС.

Консулската закрила включва помощ в случай на арест или задържане или в случай на тежка злополука или заболяване. Най-често обаче когато са извън територията на ЕС гражданите на Съюза се нуждаят от помощ в случай на откраднат, изгубен, унищожен или временно неналичен паспорт. В такива случаи те се нуждаят от временен документ

¹⁰⁰ Доклад за гражданството на ЕС от 2013 г.

¹⁰¹ Повишаване на сигурността в един мобилен свят: подобряване на информационния обмен в борбата срещу тероризма и по-сигурни външни граници (COM(2016) 602 final); и COM(2016) 790 final.

¹⁰² Гарантирано по силата на член 20, параграф 2, буква в) и член 23, параграф 2 от ДФЕС.

¹⁰³ Директива (ЕС) 2015/637 относно мерките за координация и сътрудничество за улесняване на консулската закрила на непредставени граждани на Съюза в трети държави и за отмяна на Решение 95/553/ЕО (ОВ L 106, 24.4.2015 г., стр. 1).

за пътуване, за да могат да се завърнат у дома¹⁰⁴. Действащите правила на равнището на ЕС, с които беше установен единен образец за такива временни документи за пътуване, са от 1996 г.¹⁰⁵ и трябва да бъдат актуализирани¹⁰⁶. Някои държави членки не използват единния образец по съображения, свързани със сигурността. Комисията ще обмисли възможностите за модернизиране на **правилата за временните документи за пътуване за непредставените граждани на ЕС**, включително защитните елементи на единния за ЕС образец на временен документ за пътуване, за да се гарантира възможността гражданите да упражняват ефективно правото си на консулска закрила.

Гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, които са от държави извън ЕС, могат също така да се окажат в ситуация, в която са непредставени и се нуждаят от помощ от органите на друга държава от ЕС, когато пътуват в рамките на ЕС. Тези случаи понастоящем не са обхванати от директивата и поради това Комисията ще направи оценка на положението на **непредставените граждани на ЕС, изпаднали в сериозно затруднение на територията на ЕС**, и ще реши дали са необходими действия за осигуряване на закрилата им¹⁰⁷.

1.10. Защита на всички граждани и утвърждаване на равенството и недискриминацията

1.10.1. Защита и подпомагане на жертвите и свидетелите

Всяка година милиони хора в ЕС стават жертва на престъпление. Въведено е законодателство на ЕС, с което се цели да се гарантира, че всички жертви на всички престъпления се ползват с основни права, независимо къде в ЕС е извършено престъплението или се провежда наказателното производство. Гражданите на ЕС също така вече се ползват от **по-добър достъп до правосъдие**, тъй като Парламентът и Съветът приеха законодателство относно презумпцията за невинност, както и относно защитата на децата и правната помощ в наказателните производства. Комисията ще продължи да следи ситуацията, за да гарантира, че правилата на ЕС, и по-специално Директивата за правата на жертвите от 2012 г.¹⁰⁸ и Директивата за борба с трафика на хора от 2011 г.¹⁰⁹, се прилагат правилно, така че жертвите да могат практически да упражняват в пълна степен правата си.

По отношение конкретно на насилието срещу жените, почти всички европейци (96 %) считат, че домашното насилие срещу жени е неприемливо¹¹⁰, но то все още е често срещано явление. Комисията поставя началото на година на целенасочени действия, за

¹⁰⁴ Издаването на временни документи за пътуване на практика е формата на помощ, предоставяна най-често от държавите членки на непредставени граждани на ЕС (над 60 % от всички случаи).

¹⁰⁵ Решение на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 25 юни 1996 г.; ОВ L 168 от 6.7.1996 г., стр. 4.

¹⁰⁶ Също с оглед на влизането в сила на член 23, параграф 2 от ДФЕС и Директива 2015/637/ЕС.

¹⁰⁷ Правилата на ЕС относно консулската закрила (член 20, параграф 2, буква в) и член 23 от ДФЕС и Директива (ЕС) 2015/637) се прилагат единствено извън ЕС.

¹⁰⁸ Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57).

¹⁰⁹ Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета (ОВ L 101, 15.4.2011 г., стр. 1).

¹¹⁰ Специално проучване на Евробарометър № 449 — „Насилие, основано на пола“ — ноември 2016 г.

да улесни изпълнението на ангажимента си за премахване на всички форми на насилие срещу жените и момичетата, както и за намаляване на неравенството между половете¹¹¹. Целта е да се свържат всички усилия в целия ЕС и да се взаимодейства с всички заинтересовани страни — държавите членки, съответните специалисти и НПО — за да се води обща борба с насилието срещу жените. Комисията също така работи за присъединяването на Съюза към Конвенцията на Съвета на Европа относно предотвратяването и борбата с насилието срещу жените и домашното насилие („Конвенцията от Истанбул“).

1.10.2. Утвърждаване на равенството между половете и недискриминацията

Въпреки усилията за премахване на дискриминацията, от 2012 г. насам се наблюдава ясно увеличение на броя на европейците, които твърдят, че са били жертва на някаква форма на дискриминация или тормоз¹¹². За да се отстранят пропуските по отношение на защитата срещу дискриминация, в това число дискриминацията на основание възраст, религия или убеждения, увреждане или сексуална ориентация, както и за да се гарантират еднакви условия от гледна точка на равнопоставеността в целия Съюз, е от съществено значение да приключат преговорите по предложението за хоризонтална Директива за борба с дискриминацията¹¹³.

Благодарение на работата на всички равнища политиките на ЕС за **равенство между половете** спомогнаха за положителна промяна в живота на много европейски граждани¹¹⁴. Възможни са обаче още подобрения в някои области, като например заплащането. В приетия през декември 2015 г. „Стратегически ангажимент за равенство между половете за периода 2016—2019 г.“ се прави цялостен преглед на усилията на всички страни за укрепване на равенството между жените и мъжете¹¹⁵. Освен това всяка година в рамките на европейския семестър Комисията дава голяма публичност на необходимостта от мерки за премахване на неравенството между половете¹¹⁶. Средствата на ЕС също играят ключова роля. Счита се, че между 2014 и 2020 г. за мерки за насърчаване на равенството между половете ще бъдат изразходвани близо 5,85 милиарда евро.

В своята работна програма за 2017 г.¹¹⁷ Комисията поема ангажимент да очертае своето предложение за Стълб на социалните права и да представи свързани с него инициативи, например за справяне с предизвикателствата, свързани с равновесието между професионалния и личния живот, пред които са изправени работещите семейства¹¹⁸.

¹¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-16-3945_bg.htm

¹¹² Специално проучване на Евробарометър № 437 — „Дискриминация в ЕС през 2015 г.“ — октомври 2015 г.

¹¹³ COM(2008) 426 окончателен.

¹¹⁴ За европейците това е много важен въпрос. 76 % смятат, че борбата с неравенството между половете следва да бъде приоритет (Специално проучване на Евробарометър № 428 — „Равенство между половете“ — март 2015 г.).

¹¹⁵ SWD(2015) 278 final.

¹¹⁶ Наскоро приетият Годишен обзор на растежа постави силен акцент върху разликите между половете по отношение на заетостта и заплащането, като тези въпроси бяха също така силно застъпени в докладите по държави и специфичните за всяка държава препоръки в рамките на тазгодишния европейски семестър.

¹¹⁷ COM(2016) 710 final.

¹¹⁸ Отражението на родителството върху заетостта при жените продължава да е много по-голямо отколкото при мъжете, като много жени, особено майки, работят на позиции под равнището си на квалификация или изобщо не работят. Според статистически данни на Евростат участието на жените

Насърчаването на **равнопоставеността и недискриминацията по отношение на лесбийките, гейовете, бисексуалните, транссексуалните и/или интерсексуалните лица (ЛГБТИ)** е друга област, в която Комисията е решена да предприеме действия¹¹⁹. За да се постигне напредък по отношение на равнопоставеността на ЛГБТИ в Европа, Комисията представи списък от действия, които следва да бъдат изпълнени в периода 2016—2019 г. във всички области на политиката, свързани с ЛГБТИ: недискриминацията, образованието, заетостта, здравеопазването, убежището, словото на омразата/престъпленията от омраза, разширяването и външната политика.

Комисията също така възобновява своя призив за ангажимент за подобряване на икономическата и социалната **интеграция на ромите** в ЕС. В рамките на диалога по изпълнението на стратегията „Европа 2020“¹²⁰ Европейската комисия подчертава, че трябва да се положат допълнителни усилия, за да се постигне приобщаване на ромите, както и че европейските институции и всички държави членки носят съвместна отговорност за постигането на тази цел¹²¹.

Малкият или липсващ достъп до стоки и услуги за хора с увреждания и възрастни хора също се смята от повечето европейци за форма на дискриминация¹²². В свят, в който цифровизацията се увеличава с всеки изминал ден¹²³, постигането на по-голяма **свързаност** за всички граждани на ЕС е ключов приоритет за Комисията в рамките на Програмата в областта на цифровите технологии за 2020 г. и Стратегията за цифров единен пазар. Важно е онлайн услугите за гражданите по подразбиране да са придружени от предпазни механизми в полза на гражданите на ЕС в уязвимо положение¹²⁴.

Приоритети за периода 2017—2019 г.: Повишаване на сигурността и утвърждаване на равенството

Комисията ще извърши следното:

1. През първото тримесечие на 2017 г. Комисията ще завърши проучването на вариантите на политиката на ЕС за повишаване на сигурността на **картите за**

на пазара на труда през 2014 г. е било 63,5 %, което е с 11,5 % под целта на стратегията „Европа 2020“ за общо равнище на заетостта при мъжете и жените от 75 %.

¹¹⁹ Данните относно липсата на приемане от страна на обществото на тази група са обезпокоителни (65 % от анкетираните не биха чувствали притеснение — 54 % от тях биха се чувствали удобно, а за 11 % би било безразлично — ако гей, лесбийка или бисексуално лице заема най-високата изборна политическа длъжност; 21 % заявяват, че биха чувствали притеснение), http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/thematic_factsheet_lgbt_en.pdf.

¹²⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.

¹²¹ Докладът на Комисията от 2016 г., в който тя прави оценка на изпълнението на рамката на ЕС за национални стратегии за интегриране на ромите и на Препоръката на Съвета относно ефективни мерки за интегриране на ромите в държавите членки, очертава приоритетите за действие в тази област, които включват предприемането на действия, за да се гарантира пълното прилагане на законодателството за борба с дискриминацията, да се подкрепят усилията на държавите членки за интеграция на ромите и да се насърчат участието на европейско равнище на всички заинтересовани страни и диалогът между тях.

¹²² Специален доклад на Евробарометър — „Дискриминацията в ЕС“, 2012 г.

¹²³ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/eu-egovernment-report-2015-shows-online-public-services-europe-are-smart-could-be-smarter>.

¹²⁴ Окончателен доклад „Future-proofing e-Government for a Digital Single Market“, юни 2015 г., стр. 65. Относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на органите от публичния сектор, вж. също: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/web-accessibility>.

самоличност и документите за пребиваване на гражданите на ЕС, които пребивават в друга държава членка, и на членовете на техните семейства, които са от държави извън ЕС¹²⁵. Тя ще прецени какви да бъдат следващите стъпки и какви са възможните варианти и въздействието от тях с оглед на внасянето на евентуална законодателна инициатива до края на 2017 г.

2. През 2017 г. Комисията ще прецени как да се модернизират правилата за **временните документи за пътуване за непредставените граждани на ЕС**, включително защитните елементи на единния за ЕС образец, за да се гарантира възможността гражданите да упражняват ефективно правото си на консулска закрила.
3. През 2017 г. Комисията ще проведе **кампания по въпросите на насилието срещу жени** и активно ще подкрепи присъединяването на Съюза към **Конвенцията от Истанбул** редом с държавите членки. Тя също така ще представи предложения за справяне с предизвикателствата, свързани с **равновесието между професионалния и личния живот** при работещите семейства.
4. Комисията ще предприеме действия за по-голямо приемане от страна на обществото на **ЛГБТИ** в целия ЕС чрез прилагане на списъка с действия за постигане на напредък по отношение на равнопоставеността на ЛГБТИ и активно ще оказва подкрепа за приключване на преговорите по предложението за хоризонтална **Директива за борба с дискриминацията**¹²⁶.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При изготвянето на настоящия доклад Комисията се опря на опита и мненията на европейските граждани, изразени в широкомащабните консултации, допринесли за съставянето му, и взе предвид техните нужди и проблемите, с които те се сблъскват в ежедневието при упражняване на своите права като граждани на ЕС. Комисията изготви приоритетите си за периода 2017—2019 г. на тази основа, с цел да се гарантира в още по-голяма степен, че гражданите ще могат да се ползват изцяло от своите права, произтичащи от гражданството на ЕС, и практическите ползи, които носи ЕС.

Гражданското съзнание и демократичното участие на гражданите на Съюза са от централно значение, особено в навечерието на следващите избори за Европейски парламент. Комисията счита, че следва да се предприемат по-нататъшни стъпки за задълбочаване на демократичния живот на Съюза.

Работата на Комисията във връзка с гражданството на ЕС ще продължи да се съсредоточава върху ключовите области, които оказват най-непосредствено влияние върху благосъстоянието на европейските граждани:

- овластяването им чрез информация, консултации и демократично участие;
- закрилата им, гарантирането на равното им третиране в ЕС и осигуряването на пряка подкрепа за тях; както и
- опростяването на тяхното ежедневие чрез предоставяне на лесен онлайн достъп до информация, помощ, услуги за решаване на проблеми и онлайн процедури,

¹²⁵ COM(2016) 790 final.

¹²⁶ Вж. политическите насоки на председателя Юнкер.

както и чрез намаляване на бюрокрацията, осигуряване на защита за гражданите в качеството им на потребители, работници и учащи се и премахване на други пречки за упражняването на правата им.

Очертаването и изпълнението на тази програма не е работа, която Комисията следва да извърши сама, а колективно усилие на Съюза като цяло.

Комисията е изцяло ангажирана с това гражданството на ЕС да намери реално изражение в ежедневието на хората и тя ще работи в партньорство с другите институции на ЕС, държавите членки, местните и регионалните власти, гражданското общество и най-вече самите граждани за осъществяването на тази цел.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Последващи стъпки във връзка с Доклада за гражданството на ЕС от 2013 г.: напредък по изпълнението на дванадесет действия

В своя доклад за гражданството на ЕС от 2013 г. Комисията определи дванадесет действия, с които да се подобри животът на гражданите на ЕС и да продължат да се премахват оставащите пречки пред упражняването на правата им, произтичащи от гражданството на ЕС. В настоящото приложение са представени основните действия, които Комисията е предприела, за да изпълни ангажиментите, поети през 2013 г.

Действие 1: Преразглеждане на Регламента за координация на системите за социална сигурност, за да се улеснят гражданите при търсенето на работа в друга държава от ЕС

С правилата на ЕС за координация на системите за социална сигурност се защитават социалноосигурителните права на гражданите, когато те се местят в друга държава членка. Правилата гарантират например, че към даден момент едно лице може да бъде осигурявано само в една държава, че периодите на осигуряване на лицето могат да се прибавят към осигурителни периоди, натрупани в друга държава, и че обезщетенията могат да се изплащат в друга държава от ЕС.

След като събра обществени мнения чрез две консултации (проведени в периодите декември 2012 г. — март 2013 г. и юли—октомври 2015 г.), на 13 декември 2016 г. Комисията предложи преразгледани версии на регламентите за координация на системите за социална сигурност¹²⁷, за да се гарантира, че правилата им продължават да са целесъобразни, ясни и справедливи и допринасят за създаването на един по-задълбочен, по-добре функциониращ и по-справедлив европейски пазар на труда. Преразгледаните разпоредби ще дадат възможност на държавите членки по-ефективно да предотвратяват и да се борят с измамите и злоупотребите, като същевременно се гарантира, че не се създават пречки пред свободното движение на работници. Така инициативата цели да улесни упражняването на правото на свободно движение на гражданите, като гарантира ефективна и ефикасна координация на социалната сигурност.

С въпросното преразглеждане се актуализират правилата за координация във връзка с обезщетенията за безработица, дългосрочните грижи, достъпа до социални обезщетения от страна на икономически неактивни граждани, както и командироването на работници. Съгласно предложението лицата, търсещи работа, могат да прехвърлят обезщетенията си за безработица в друга държава членка за период от поне 6 месеца, вместо настоящите 3 месеца. Това ще им осигури по-добри възможности за намиране на работа и ще допринесе за справяне с безработицата и несъответствието между

¹²⁷ Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 166, 30.4.2004 г., стр. 1) и Регламент (ЕО) № 987/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност (ОВ L 284, 31.10.2009 г., стр. 1); COM (2016)815 final.

търсените и предлаганите умения в ЕС. Посоченото ново правило ще бъде съчетано с подсилен механизъм за сътрудничество, с който да се осигурява подкрепа за търсещите работа в търсенето на такава, като по този начин ще се увеличи вероятността за реинтегрирането им на пазара на труда.

Действие 2: Помощ за младите граждани на ЕС да развиват своите умения и да се включат в пазара на труда чрез разработване на рамка за качество на стажовете

През март 2014 г. по предложение на Комисията Съветът прие рамка за качество на стажовете¹²⁸, за да се даде възможност на стажантите да придобиват висококачествен професионален опит при безопасни и справедливи условия, както и да се увеличат шансовете им за намиране на добра работа. Комисията проведе консултации с широк кръг заинтересовани страни, включително малки предприятия, за да гарантира, че рамката не е нито твърде предписателна, нито твърде обременяваща. С рамката се повишава прозрачността по отношение на условията за провеждане на стажовете, например като се изисква стажовете да се основават на писмен договор за стаж. Комисията следи прилагането на рамката във всички държави членки.

Освен това, за да подпомогне младите граждани на ЕС при развиването на умения и навлизането на пазара на труда, Комисията пусна в действие уебсайта „Your first EURES job“ („Твоята първа работа с EURES“). Целта на началната фаза на „Твоята първа работа с EURES“ е да бъде повишена трансграничната мобилност на 5 000 души¹²⁹. Уебсайтът ще помага на младите хора на възраст 18—35 години от Европейското икономическо пространство при търсенето на работа, стаж или чиракуване в друга държава. Работодателите също са в състояние да намерят подходящи кандидати в друга държава от ЕС за трудните си за попълване свободни работни места.

Действие 3: Търсене на решения за премахване на пречките пред гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, които живеят в държава от ЕС, различна от собствената им държава, по отношение на документите за самоличност и пребиваване, издавани от държавите членки

В края на 2015 г. Комисията даде началото на обстойно проучване относно картите за самоличност и документите за пребиваване, издавани от държавите членки на техните граждани, на мобилните граждани на ЕС и на членовете на техните семейства, пребиваващи на тяхна територия¹³⁰.

На 8 декември 2016 г. Комисията прие план за действие относно сигурността на документите, в който се посочват конкретни действия за подобряване на сигурността на документите за пътуване, включително тази на националните карти за самоличност,

¹²⁸ Препоръка на Съвета от 10 март 2014 г. относно рамка за качество на стажовете (ОВ С 88, 27.3.2014 г., стр. 1).

¹²⁹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=993&langId=bg>.

¹³⁰ Проучване, което да спомогне за изготвянето на оценка на въздействието на инициативите на политиката на ЕС относно документите за пребиваване и самоличност, така че да се улесни упражняването на правото на свободно движение.

издавани от държавите членки, и на документите за пребиваване за гражданите на ЕС, които пребивават в друга държава членка, и членовете на техните семейства¹³¹.

Действие 4: Насърчаване на най-добри практики в областта на данъчното облагане в трансгранични ситуации и гарантиране на правилното прилагане на законодателството на ЕС, така че европейските граждани, които се местят или извършват дейност през граница, да бъдат улеснени при съобразяването с различни данъчни разпоредби

С цел да се установят евентуалните данъчни проблеми, с които се сблъскват гражданите на ЕС при преместване или извършване на дейност през граница, Комисията започна проучвания на настоящите трансгранични административни практики на държавите членки¹³², както и на това дали и до каква степен данъкоплатците, които извършват трансгранична дейност, се сблъскват с по-високи разходи за спазване на данъчното законодателство от данъкоплатците, които извършват дейност в рамките на една държава членка¹³³. Освен това Комисията създаде експертна група от частния сектор, която трябваше да проучи трансграничните проблеми, свързани с подходния данък и данъка върху наследството, и да потърси възможни решения. Групата публикува заключенията си в два доклада¹³⁴. Като основни проблеми в трансграничните ситуации тя изтъкна двойното данъчно облагане, административните усложнения при отношения с два или повече данъчни органа, трудностите за получаване на достатъчно информация от съответните различни данъчни органи и дискриминацията. Комисията може и ще продължи да предприема правни действия за справяне с проблемите на данъчната дискриминация. Тя ще насърчава прагматичните начини за справяне с тези проблеми, включително чрез поощряване на използването на съществуващите инструменти за разрешаване на проблеми във вътрешния пазар, напр. SOLVIT, чрез поощряване на по-широкото възприемане на най-добрите трансгранични данъчни практики и насърчаване на по-доброто сътрудничество между данъчните администрации и данъкоплатците, по-специално за да се гарантира, че данъкоплатците разполагат с адекватна информация относно своите права и задължения.

Действие 5: Създаване на „платформа с информация за превозните средства“ с цел улесняване на признаването на удостоверенията за техническа изправност, което ще направи по-лесно и по-безопасно пътуването на гражданите в други държави — членки на ЕС

Директива 2014/45/ЕС относно периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на моторните превозни средства и техните ремаркета¹³⁵ влезе в сила на 3

¹³¹ COM (2016)790 final.

¹³² http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_cross_border_tax_obstacles_final_report.pdf.

¹³³ http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/study_compliance_costs_final_report.pdf.

¹³⁴ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/individuals/expert_group/index_en.htm.

¹³⁵ Директива 2014/45/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. относно периодичните прегледи за проверка на техническата изправност на моторните превозни средства и техните ремаркета и за отмяна на Директива 2009/40/ЕО (ОВ L 127, 29.4.2014 г., стр. 51).

април 2014 г. В рамките на „Пакета за техническа изправност“ бяха приети и други две директиви: Директива 2014/46/ЕС относно документите за регистрация на превозни средства, съгласно която данните на регистрираните превозни средства трябва да се съхраняват в електронен регистър, а разрешението за използване в пътното движение на превозно средство, представляващо непосредствен риск за пътната безопасност, трябва да се отнема; и Директива 2014/47/ЕС относно крайпътната техническа проверка на изправността на търговски превозни средства, която създава рискови профили на операторите, установява по-добра уредба за крайпътните проверки (като изключва и всякаква дискриминация въз основа на гражданството на водача или на страната, в която е регистрирано превозното средство) и включва крайпътни проверки на обезопасяването на товара.

Действие 6: Улесняване на мобилността на лицата с увреждания в ЕС, като през 2014 г. бъде подпомогнато разработването на взаимно призната европейска карта на лице с увреждания, която да гарантира равен достъп в ЕС до определени специфични облекчения (основно в областите на транспорта, туризма, културата и отидиха)

Равнището на заетост сред хората с увреждания е ниско (понастоящем около 48 %) и една трета от тях са изложени на риск от бедност. Наред с това хората с увреждания са изправени пред практически проблеми при пътуване до друга страна от ЕС, тъй като например техните карти или статут на хора с увреждания не винаги се признават. Ето защо Комисията представи проект за европейска карта за хора с увреждания с цел да подпомогне взаимното признаване на статута на лицата с увреждания. В специално проучване (2010 г.) на Академичната мрежа на европейските експерти в областта на уврежданията (ANED) бе изложено разнородността на облекчения, предоставяни в държавите членки, въз основа на различни критерии за допустимост.

В първоначалния етап Комисията предостави на разположение на държавите членки 1,5 милиона евро и през 2015 г. отправи покана за проекти с цел улесняване на създаването на взаимно призната европейска карта за хора с увреждания и свързаните с нея облекчения¹³⁶. Тя осигурява също така финансова подкрепа на петнадесетте участващи държави членки и стартира различни фази от създаването на картата. Осем държави се кандидатираха и бяха избрани за участие в проекта: Белгия, Естония, Италия, Кипър, Малта, Румъния, Словения и Финландия. Началото на съответните проекти бе през февруари 2016 г., като те ще продължат 18 месеца.

Картата на ЕС за хора с увреждания, която ще има еднакво оформление, ще гарантира равен достъп до някои специфични облекчения, главно в областта на културата, отидиха, спорта и транспорта. Тя ще бъде взаимно призната на доброволна основа между държавите от ЕС, участващи в системата. Картата няма да промени националните критерии или правила за допустимост. Държавите членки си запазват правото да решават кой отговаря на условията за получаване на картата, като ще използват националното определение за „увреждане“, както и да определят процедурата за издаването ѝ.

¹³⁶ VP/2015/012 Покана за представяне на предложения за предоставяне на помощ за национални проекти за взаимно призната европейска карта за хора с увреждания и свързаните с нея облекчения. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=629>.

Действие 7: Внасяне на предложение за пакет законодателни инструменти за допълнително укрепване на процесуалните права на гражданите, които са заподозрени или обвиняеми в наказателни производства, при отчитане на специфичното положение на децата и уязвимите граждани

На 27 ноември 2013 г. Комисията прие пакет от пет мерки за допълнително укрепване на процесуалните гаранции за гражданите в наказателното производство. Трите директиви, предложени от Комисията, бяха приети през 2016 г.:

- Директивата относно презумпцията за невинност установява общи стандарти за този принцип и за правото на лицата да присъстват на съдебния процес¹³⁷;
- Директивата относно специалните процесуални гаранции за децата в наказателните производства ще подобри значително европейските стандарти в областта на правораздаването спрямо малолетни и непълнолетни¹³⁸;
- Директивата относно правната помощ ще гарантира, че правото на достъп до адвокат се прилага ефективно и за онези, които не могат да си позволят адвокат, особено в ранните етапи на производството, когато заподозрените лица се разпитват от полицията¹³⁹.

Прилагането на тези инструменти в държавите членки е вече в ход.

Комисията прие също така две препоръки — относно специалните процесуални гаранции за уязвимите лица, които са заподозрени в рамките на наказателно производство (2013/С 738/02) и относно правната помощ по наказателни производства (2013/С 378/03).

Действие 8: Преразглеждане на европейската процедура за искове с малък материален интерес, за да се улесни уреждането на спорове относно покупки в друга държава от ЕС

През ноември 2013 г. Комисията предложи да се подобри европейската процедура за искове с малък материален интерес с цел по-добре да бъдат защитени и информирани гражданите на ЕС, които все още срещат проблеми, когато пазаруват онлайн¹⁴⁰.

Новият регламент беше приет в края на 2015 г. и ще влезе в сила през юли 2017 г.¹⁴¹, като с него приложното поле на европейската процедура за искове с малък материален

¹³⁷ Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство (ОВ L 65, 11.3.2016 г., стр. 1), която влезе в сила на 31 март 2016 г.

¹³⁸ Директива (ЕС) 2016/800 на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2016 г. относно процесуалните гаранции за децата, които са заподозрени или обвиняеми в рамките на наказателното производство (ОВ L 132, 21.5.2016 г., стр. 1), която влезе в сила на 10 юни 2016 г.

¹³⁹ Директива (ЕС) 2016/1919 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. относно правната помощ за заподозрени и обвиняеми в рамките на наказателното производство и за искани за предаване лица в рамките на производството по европейска заповед за арест (ОВ L 297, 4.11.2016 г., стр. 1), която влезе в сила на 24 ноември 2016 г.

¹⁴⁰ Резултатите от обществената консултация относно гражданството на ЕС от 2012 г. показват, че един от всеки четирима отговорили среща проблеми, когато пазарува онлайн.

интерес се разширява, така че да обхване исковете на стойност до 5 000 EUR. Тези и други изменения ще направят европейската процедура за искове с малък материален интерес по-бърз и по-евтин инструмент за упражняване на правата на потребителите и за събиране на трансгранични вземания.

Действие 9: Разработване на модел за показване онлайн на основните характеристики, така че информацията за цифровите продукти да стане по-ясна и по-лесна за сравнение, както и стартиране на специална кампания в целия ЕС за повишаване на осведомеността относно правата на потребителите

Чрез своята кампания за повишаване на осведомеността за правата на потребителите¹⁴² Комисията информира гражданите за правата им съгласно законодателството на ЕС в областта на защитата на потребителите, както и за това къде могат да получат повече информация, съвети и помощ в случай на въпроси и проблеми (портала „Вашата Европа“¹⁴³, мрежата на европейските потребителски центрове и др.). Кампанията, която протече от пролетта на 2014 г. до март 2016 г., имаше за цел да се подобрят общите познания на потребителите относно потребителските им права, приложими в целия ЕС. Особено бе наблегнато върху Директивата относно правата на потребителите¹⁴⁴, Директивата относно нелоялните търговски практики¹⁴⁵, Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори¹⁴⁶ и Директивата относно продажбата на потребителски стоки и гаранциите¹⁴⁷.

Действие 10: Предприемане на действия, за да се гарантира, че местните администрации разполагат с инструментите, които са им необходими, за да разбират напълно правата на свободно движение на гражданите на ЕС

Комисията пуска в действие инструмент за електронно обучение относно правата на свободно движение в ЕС. Този инструмент беше разработен в сътрудничество с държавите членки и ще бъде достъпен на всички езици на ЕС. Той ще помогне на служителите, които играят основна роля за прилагането на правата на свободно движение на гражданите на ЕС, по-специално местните администрации, да разбират по-добре правата и задълженията, свързани с правата на гражданите на ЕС на свободно движение, като по този начин ще се подобри практическото прилагане на правилата на ЕС. Това по-добро прилагане следва да намали проблемите, с които се сблъскват гражданите на ЕС и членовете на техните семейства, когато се преместват да живеят в

¹⁴¹ Регламент (ЕС) 2015/2421 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 861/2007 за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и Регламент (ЕО) № 1896/2006 за създаване на процедура за европейска заповед за плащане бе публикуван в *Официален вестник* на 24 декември 2015 г. (ОВ L 341 от 24.12.2015 г., стр. 1).

¹⁴² http://ec.europa.eu/justice/newsroom/consumer-marketing/events/140317_en.htm.

¹⁴³ http://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/index_en.htm.

¹⁴⁴ Директива 2011/83/ЕС от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 64).

¹⁴⁵ Директива 2005/29/ЕС от 11 май 2005 г. относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар (ОВ L 149, 11.6.2005 г., стр. 22).

¹⁴⁶ Директива 93/13/ЕИО от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

¹⁴⁷ Директива 99/44/ЕО от 25 май 1999 г. относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, 7.7.1999 г., стр. 12).

друга държава от ЕС, и които са свързани с правата им на пребиваване, социални помощи, дискриминация, достъп до образование и др.

Местните администрации ще могат не само да придобиват познания относно правата и процедурите, установени в правото на ЕС относно свободното движение, включително Директива 2004/38/ЕО, но и да тестват тези познания. Държавите членки могат да добавят информацията относно националното транспониране и прилагането на правилата, която сметат за релевантна.

Действие 11: Предоставяне на лесни за ползване насоки на централния уебсайт Еуропа, така че на гражданите да бъде осигурена ясна и разбираема информация към кого да се обърнат, за да потърсят защита на правата си

Комисията стартира на своя централен уебсайт Еуропа онлайн инструмент¹⁴⁸, чрез който да насочва гражданите към службата, която е най-подходяща за решаването на проблема им. Тази служба може да бъде на равнището на ЕС (служби или институции на ЕС, предоставящи помощ), на национално или на местно равнище¹⁴⁹.

Новият инструмент е създаден, за да отговаря на конкретните нужди и въпроси на гражданите. Така например гражданите могат да получат насоки как да постъпят по отношение на публичен орган в друга държава от ЕС, за да бъдат зачетени техните права, произтичащи от гражданството на ЕС, правата им в областта на социалната сигурност (включително семейни помощи, спешна здравна помощ, пенсии) и правата на пребиваване, както и насоки във връзка с признаването на техните професионални квалификации, регистрацията на превозните им средства и смяната на свидетелствата им за управление на МПС. Гражданите могат също така да получат информация за своите права на потребители¹⁵⁰, предоставянето на помощ, ако се натъкнат на дискриминация, начините за подаване на жалба поради несправедливо третиране от орган на ЕС, съобщаването за нарушение на правото на ЕС от национални органи или получаването на консулска помощ извън ЕС в страна, в която тяхната собствена държава няма дипломатическо представителство¹⁵¹. През 2015 г. интернет страницата отчете 11 079 посетители, което представляваше 86,6 % увеличение спрямо предходната година.

¹⁴⁸ <http://ec.europa.eu/your-rights/help/individuals/>.

¹⁴⁹ Една от възможностите, с които гражданите разполагат за решаването на проблеми, е посредством ефективна медиация или други методи за алтернативно решаване на спорове. Директивата за медиацията предоставя рамка на равнище ЕС, която позволява на гражданите на ЕС да се възползват в пълна степен от медиацията като средство за решаване на споровете им, независимо дали се касае за търговскоправни или семейноправни въпроси (Директива 2008/52/ЕО от 21 май 2008 г. относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси (ОВ L 136, 24.5.2008 г., стр. 3). През 2016 г. Комисията прие доклад за прилагането на тази директива (COM(2016) 542 final).

¹⁵⁰ Покупка на стоки/услуги в държавата, в която живее гражданинът, покупка на стоки/услуги в друга държава от ЕС, извънсъдебно оплакване от банка, застрахователна компания, инвестиционен фонд и т.н., изпращане или получаване на плащания в чужбина в рамките на ЕС или извънсъдебни спорове за стоки, закупени онлайн.

¹⁵¹ Например при изгубване или кражба на паспорт, в случай на сериозна злополука, заболяване или смърт или тежко престъпление, арест или задържане, помощ при извънредни обстоятелства/репатриране.

Комисията вече предлага многоезична, лесна за ползване информация за правата на гражданите на ЕС¹⁵² и се стреми да опрости намирането на информацията на своите уебстраници и да подпомогне гражданите по-добре да разберат естеството на нейната дейност. Понастоящем тя прилага/осъществява своята програма за цифрово преобразуване¹⁵³, чиято цел е съответната информация да се представи по лесен за ползване начин.

Действие 12 (1): Стимулиране осведомеността на гражданите на ЕС за техните права, произтичащи от гражданството на ЕС, и по-конкретно за техните изборителни права, като през май 2014 г. на Деня на Европа бе издаден наръчник, представящ на разбираем и достъпен език правата на гражданите на ЕС

През 2014 г. Комисията издаде наръчник „Знаете ли, че...? Накратко за 10 права в ЕС“¹⁵⁴, както и нова актуализирана версия на брошурата „Вашата Европа, вашите права“ на всички официални езици на ЕС с цел да се повишат осведомеността и познанията на гражданите за техните права като граждани на ЕС¹⁵⁵. Тези публикации са широко разпространени, включително чрез представителствата на Комисията и информационните центрове „Europe Direct“. Те обясняват на разбираем език някои специфични права на гражданите на ЕС, като например възможностите за връщане на неизправни стоки, поръчани онлайн, за възползване от ниски цени за роуминг или за получаване на компенсация за отменени полети. Представени са реални ситуации, включително участие в европейски и местни избори, граждани, които изразяват мнението си, и граждани, които упражняват правото си на свободно движение, правото си да получават необходимите здравни грижи в която и да е държава от ЕС, както и техните права на потребители и правата им при пътуване. Публикациите също така обясняват как да се свържете с ЕС на вашия език и да получите информация и помощ във връзка с права, произтичащи от гражданството на ЕС.

Действие 12 (2): Предлагане на конструктивни начини за осигуряване на пълноценното участие на гражданите на ЕС, живеещи в друга държава от ЕС, в демократичния живот на Съюза чрез запазване на правото им да гласуват в националните избори в тяхната държава на произход

Понастоящем пет държави членки (Дания, Ирландия, Кипър, Малта и Обединеното кралство) имат действащи правила, съгласно които гражданите могат да загубят правото си да гласуват в националните избори само поради факта, че са упражнили правото си на свободно движение в ЕС. Макар че съгласно Договорите на ЕС държавите членки са компетентни да определят кой може да се възползва от правото си да гласува в националните избори, практиките на лишаване от изборителни права могат да се отразят отрицателно на правата на свободно движение в ЕС.

¹⁵² http://europa.eu/youreurope/citizens/index_bg.htm

¹⁵³ http://ec.europa.eu/ipg/basics/web_rationalisation/index_en.htm. Програмата ще бъде осъществена постепенно до края на 2017 г.

¹⁵⁴ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/10_eu_rights_en.pdf.

¹⁵⁵ <http://bookshop.europa.eu/bg/--pbKM0214968/>.

На 29 януари 2014 г. Комисията прие препоръка¹⁵⁶ като прикани въпросните държави членки да позволят на своите граждани, упражняващи правата си на свободно движение, да запазят правото си да гласуват на национални избори, ако показват постоянен интерес към политическия живот на своята държава, включително чрез подаване на молба да останат в избирателните списъци. Комисията препоръча също така посочените държави членки да информират своите граждани своевременно и по подходящ начин за условията и реда за запазване на тяхното право да гласуват в национални избори. Тя продължава да наблюдава положението в тези държави членки.

Действие 12 (3): Проучване на начини за укрепване и развитие на европейското публично пространство

Комисията финансира и съфинансира създаването или разпространението на мултимедийни (радио-, телевизионни, интернет и др.) продукти на няколко езика посредством европейските медии, като същевременно зачита изцяло редакционната независимост на излъчващите оператори (в партньорство например с „Евронюз“). Комисията също създава и излъчва европейски програми на шест различни езика и финансира списания, посветени на европейски въпроси.

¹⁵⁶ Предприемане на действия за преодоляване на последиците от лишаването от избирателни права на граждани на Съюза, упражняващи правото си на свободно движение (COM(2014) 391 final).